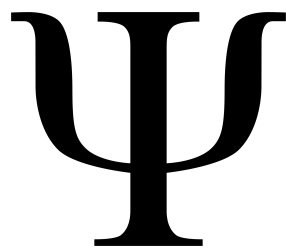

Indholdsfortegnelse

Psykologi i de gymnasiale uddannelser	3
Psykologifaget - kort historisk tilbageblik på undervisningsfaget i de danske ungdomsuddannelser.....	3
Psykologi som videnskabsfag og skolefag - og hvorfor skal der undervises i psykologi?..	6
Hvad er psykologifagets identitet og mål?	10
Faglige mål, kernestof og supplerende stof i læreplanerne.....	11
Psykologifagets metode - to perspektiver	12
Psykologifagets afgrænsning og muligheder i fagligt samspil.....	13
Tilrettelæggelse af undervisningen og arbejdsformer i psykologi.....	15
Kort perspektivering til psykologiundervisning i England og USA.....	17
Afsluttende bemærkninger.....	20
Litteraturliste.....	21

Psykologi i de gymnasiale uddannelser

Psykologi er et valgfag, som tilbydes i alle de gymnasiale uddannelser på hhv. C- eller B-niveau. Det betyder, at de samme læreplaner så vidt muligt skal tones efter de respektive skoleformer, således at faget indgår meningsfuldt i forhold til fx fagpakker og tværfaglige projekter. Med reformen i 2005 ændrede psykologifaget i ungdomsuddannelserne sig på væsentlige områder. Faget udsattes ligesom andre fag for kravet om begrundelse, kompetencebeskrivelse, kernedefinition og muligheder for toning med andre fag. Disse forandringer har naturligt nok medført nogle fagdidaktiske refleksioner hos psykologilærerne, men selvom årene efter reformen har medvirket til fremkomsten af adskillige fagligt orienterede fagdidaktikker, er psykologiens fagdidaktik ikke et egentligt forskningsområde på de danske universiteter endnu. Psykologilærere har derfor ikke kunnet øse af et specifikt forskningsfelt i forhold til deres fag i de gymnasiale uddannelser. Hverken teoretisk eller praktisk. Indtil nu har faget måttet læne sig op ad almindidaktikken (som jo i øvrigt i stort omfang bygger på psykologiske teorier) og fagdidaktik fra de faglige hovedområder, som faget bygger på: samfundsvidenskaberne, humanvidenskaberne og naturvidenskaberne. Det er en diskussion værd, i hvilken grad det er meningsfuldt at adskille almindidaktik og fagdidaktik i psykologi - og måske i det hele taget, selvom Klafki er fortalende for en sådan adskillelse (Nordenbo 2005, s. 38). Det er imidlertid den didaktiske tradition, man bygger på i Danmark, hvor man med udgangspunkt i Klafki forsøger at indkredse et fags didaktik gennem at finde det i faget, som har "dannelsesværdi". Det sker if. Klafki på to niveauer, nemlig dels gennem læreplaner, dels gennem planlægning af de enkelte undervisningsforløb i faget (ibid. s. 41).

Der er ikke megen hjælp at hente med hensyn til specifik fagdidaktisk forskning i psykologi i udlandet. I de angelsaksiske lande og i IB-uddannelsen (International Baccalaureate), som også tilbydes her i landet, bygger man på curriculum-tankegangen, dvs. fagets indhold dikteres centralt, og de faglige kompetencer bedømmes via fastlagte bedømmelseskriterier, ofte i forhold til Blooms taksonomi. Der findes dog litteratur om at undervise i psykologi i ungdomsuddannelserne, som vi ville klassificere som fagdidaktiske overvejelser. Her beskrives blandt andet, hvordan eleverne i psykologi udover det psykologifaglige kan erhverve sig viden og kompetencer, der kan overføres til andre sammenhænge, fx omkring almindelig dannelse, metodeforståelse og udvikling af kritisk tænkning. Denne artikel vil forsøge at indkredse nogle fagdidaktiske fokuspunkter for faget psykologi i de gymnasiale uddannelser i Danmark.

Psykologifaget - kort historisk tilbageblik på undervisningsfaget i de danske ungdomsuddannelser

I Danmark indførtes psykologi i ungdomsuddannelserne i forbindelse med indførelsen af HF i 1967. Formålet med at indføre Højere Forberedelseseksamen (HF) var ønsket om en ny uddannelse til de mange, der ikke havde fået en

ungdomsuddannelse og først som voksne fik mulighed for at få en adgangsgivende eksamen. Med HF åbnedes muligheden for, at den såkaldte 'intelligensreserve' kunne få en egentlig uddannelse. Sideløbende eksisterede grengymnasiet med et matematisk, et samfundsfagligt og et sprogligt spor, hvor der var visse men få valgmuligheder i de enkelte spor.

If. Ardal og Hemming (1995) kom psykologi sandsynligvis med som nyt fag i HF, fordi der var et stigende behov for pædagogisk uddannet arbejdskraft, men også den forøgede interesse for psykologiske og pædagogiske problemstillinger i samfundet kan have spillet ind. Målet for undervisningen var ifølge bekendtgørelsen at give eleverne kendskab til "grundlæggende principper for menneskets adfærd og oplevelsesverden, psykologiens anvendelse, samt befordringen af et objektivt og nuanceret syn på menneskelige forhold". Indholdet af undervisningen afspejlede ikke et eksplicit dannelsessyn eller en markering af genstandsområder, der kunne konstituere psykologi i forhold til andre fag if. Ardal og Hemming (1995). Der var snarere tale om en lidt tilfældig blanding af indhold, som i høj grad var inspireret af folkeskolelærernes psykologiundervisning. Den var præget af en disciplinopdelt undervisning baseret på en amerikansk adfærdspsykologisk tradition med følgende områder: differentialpsykologi, socialpsykologi og psykologiens anvendelse. Den mest anvendte grundbog dengang var oversat fra svensk.

Med diverse reformer af HF kom fokus i stigende grad til at handle om, at undervisningen skulle fremme studiefærdigheder og tage udgangspunkt i elevernes egne erfaringer. I 1974 bekendtgørelsen skete der en bevægelse væk fra det formale dannelsessystem helt generelt if. Ardal og Hemming. I psykologi var der tale om en markering af faget som et *kundskabsfag*, hvilket sandsynligvis har medvirket til at muliggøre faget som et muligt gymnasiefag for de politiske beslutningstagere i forbindelse med reformen i 1994. Det var nemlig først i skoleåret 1994-1995, at psykologi indførtes som et muligt valgfag i gymnasiet. If. Ardal og Martin (1995) kan det til dels skyldes, at der med grengymnasiets ikke var mulighed for at indplacere faget. Desuden var der tidligere, if. Ardal og Martin, en uddannelsespolitisk og ministeriel modstand overfor et fag, der i sin form og indhold også giver mulighed for at fokusere på det subjektive. Der var altså i høj grad tale om fordomme imod faget på det tidspunkt, hvor problematikken mellem 'fag' og 'terapi' ikke syntes helt klar for mange i skoleverdenen. Andersen (1995) skriver om denne problematik, at det er nødvendigt at opretholde en adskillelse mellem terapi og undervisning af etiske grunde. If. Andersen handler undervisning primært om vidensformidling og videnstilegnelse, mens terapi primært handler om selvudvikling og selvindsigt. Hun mener, at der er tale om 'kontraktbrud', hvis man som psykologilærer kommenterer elevernes private udtalelser og reaktioner, fordi ens autoritet som lærer kan medføre, at ordene tillægges en særlig vægt og betydning.

Fordomme om faget forekommer i langt mindre grad i dag, bl.a. fordi psykologifaget har bevist fagets berettigelse som et moderne gymnasiefag. Det er sket gennem de alsidige tematiske forløb på baggrund af kernestoffet og det supplerende stof, og det er sket i det faglige samspil, hvor faget kan inddrage en bred vifte af psykologisk viden forankret i hhv. det samfundsvidenskabelige, det humanistiske og det naturvidenskabelige hovedområde. Undervisningsfaget afspejler på denne måde i høj grad kompleksiteten i den moderne videnskabelige psykologi. Netop disse forhold har været med til at skabe en respekt for faget og (delvist) fjerne fordomme om faget som 'snakkefag' eller 'navlepillerfag'.

Reformen i 2005 introducerede kompetencebegrebet i uddannelsesområdet som supplement til fagligheden. Det var et opgør med tidligere tiders fokus på, at uddannelser skulle tilpasses en eksisterende jobstruktur, hvor faglighed var veldefineret i forhold til fremtidige krav i job eller uddannelse. Det ansås som en nødvendighed i erkendelse af, at mængden og kompleksiteten af den eksisterende viden var blevet mere omfattende og ændrede sig i takt med, at ny viden kom til. Faglighed skulle derfor rumme en vis fleksibilitet, således at den enkelte elev ville være i stand til at bruge et fags faglighed under skiftende vilkår, og der kom også fokus på at lære at samarbejde i forskellige konstellationer (Juul 2006). Selvom dette i Juuls artikel er rettet mod erhvervsuddannelserne, kan det overføres på faget psykologi i de gymnasiale uddannelser. Formulering af faglige mål, kompetencer og kernestof i læreplanerne i kombination med det didaktiske princip om tematisk tilrettelæggelse af undervisningen åbner for en fleksibilitet, der inviterer underviseren til at fokusere på aktualitet, metoder, kritisk tænkning, elevernes baggrund (etnodidaktik) og forventninger, tværfaglighed samt nye læreprocesser med eleven i centrum, bl.a. i form af it-baserede læringsplatforme for at fremme udvikling af elevernes viden og kompetencer. Der er ligeledes i læreplanerne fokus på elevernes medbestemmelse i forhold til undervisningens indhold og tilrettelæggelse.

Med reformen i 2005 fik psykologi to læreplaner på hhv. C-niveau og B-niveau i stedet for én. Ligeledes fik faget mulighed for at indgå som studieretningsfag på sproglige, samfundsvidenskabelige og naturvidenskabelige studieretninger. Læreplanerne i psykologi ændrede sig markant i forhold til tidligere - bl.a. kom der et eksplicit fokus på 'den moderne videnskabelige psykologi' og et krav om, at undervisningen primært skulle fokusere på 'det normalt fungerende menneske'. Intentionen bag de nye læreplaner var bl.a. at understrege, at psykologi ikke er kun et fag om psykisk sygdom. Ligeledes var intentionen, at det ensidige fokus på faget som 'teorifag' skulle brydes, idet der med reformen kom specifikke krav om inddragelse af empiriske undersøgelser og metoder i læreplanerne. Hermed kom gymnasiefaget i højere grad til at afspejle centrale elementer af forskningsfaget, hvilket også styrkede faget i forhold til samarbejde med gymnasiets øvrige fag. Endelig var der et ønske om, at eleverne også skulle præsenteres for fagets anvendelighed i den virkelige verden, fx i valget af tematiske forløb om sundhed, læring/motivation eller retspsykologi gennem det

supplerende stof. Dette er blevet yderligere aktuelt med reformen i 2017, hvor kravet om kobling mellem teori og praksis generelt er skærpet, men måske særlig tydeligt i forhold til muligheder for udvikling af karrierekompetence i samtlige læreplaner og hermed også i psykologi.

Læreplanerne fra 2005 gav psykologifaget muligheder for at indgå i tværfaglige projekter som fx AT i STX og de store skriftlige opgaver på alle de gymnasiale uddannelser. Ligeledes kom der allerede i læreplanerne fra 2005 et klart fokus på 'kritisk tænkning', bl.a. for at give eleverne en mulighed for at erkende, at det er vigtigt at kunne forholde sig kritisk til fagets viden, forskningsmetoder og anvendelse af psykologisk viden i den virkelige verden. Dette pointerer vigtigheden af, at eleverne gennem undervisningen trænes i at kunne forholde sig kritisk til psykologisk viden, da det er en vigtig kompetence i det moderne globaliserede samfund, hvor vi konstant bombarderes med psykologisk viden gennem medierne eller i form af populariserede forskningsartikler. Den tiltagende psykologisering af ikke bare det offentlige rum, men også det individuelle liv er en særlig udfordring, som undervisningen i psykologi i de gymnasiale uddannelser bør indtænke - herunder muligheden for at reflektere over forskellen mellem populærpsykologiske og videnskabeligt funderede forklaringer.

Psykologi har i forbindelse med gymnasireformen af 2017 i stor udstrækning bevaret de grundlæggende principper fra læreplanerne fra 2005, bl.a. omkring inddragelse af empiriske undersøgelser og metoder som en central del af undervisningen. Der er endvidere fra politisk hold kommet påbud om, at faget - ligesom alle andre gymnasiefag - skal bidrage til udvikling af fire kompetencer, nemlig globale, innovative, digitale og karrierekompetencer.

Psykologi som videnskabsfag og skolefag - og hvorfor skal der undervises i psykologi?

Den videnskabelige psykologis grunddiscipliner er socialpsykologi, personlighedspsykologi, udviklingspsykologi, kognitionspsykologi og læringspsykologi, og derudover findes der en lang række af anvendte discipliner inden for psykologi. Kernestoffet og det supplerende stof i undervisningsfaget psykologi afspejler dette. Den videnskabelige psykologi har i nyere tid et stadig større fokus på biologisk psykologi og neuropsykologi, og disse områder indgår også til en vis del i kernestof og supplerende stof i undervisningsfaget psykologi i Danmark. Ifølge Arne Poulsen (2012) er psykologi måske det fagområde, der har udviklet sig mest - og bredt sig mest - i de seneste 40 år. Fra at være et fagområde, der ikke nød den store respekt hos de tilgrænsende videnskaber: medicin, filosofi og sociologi, anerkendes psykologi i dag for at have seriøse og veldokumenterede svar på spørgsmål, der vedrører menneskelivet. Arne Poulsen henviser til den udvikling, der er sket i form af et stigende antal empiriske undersøgelser med anerkendte metoder samt publikation i videnskabelige tidsskrifter, som har givet psykologi den nødvendige

videnskabelig pondus samtidig med at spekulative teorier uden empirisk belæg er forladt.

Psykologis placering i det samfundsvidenskabelige fakultet i gymnasiet afspejler udviklingen i den videnskabelige psykologi på universiteterne. I forhold til psykologi i gymnasiet er det vigtigt at skelne mellem 'psykologi som videnskabsfag' og 'psykologi som undervisningsfag'. Selvom psykologi som undervisningsfag bygger på psykologi som videnskabsfag, er de to ikke det samme. If. Dolin (2013, s. 230) kan

et videnskabsfag karakteriseres som en sociokulturel enhed for vidensproduktion, der har udviklet en organisatorisk forankring i form af institutioner, tidsskrifter, konferencer, stillinger, lærebøger osv. Hermed er der etableret en standard for, hvorledes viden skal produceres inden for fagets område, hvilken viden der kan anerkendes inden for området, og hvilken viden der ikke kan anerkendes. Et videnskabeligt tidsskrift skal være peer-reviewed, hvilket netop vil sige, at det pågældende videnskabelige samfunds fremmeste repræsentanter skal sige god for indholdet.

Overfor dette står undervisningsfaget psykologi, som omskrevet i tråd med Dolins definition skal karakteriseres som en *strukturel og organisatorisk enhed inden for det formaliserede uddannelsessystem med det formål at sikre gennemførelsen af undervisning i psykologi*. Fagområdet kan være tilknyttet et tilhørende videnskabsfag eller et erhvervsområde - det såkaldte basisfag for undervisningsfaget. I tilfældet psykologi kan man sige, at basisfaget især knytter an til psykologi som videnskabsfag, men også i et vist omfang til psykologi som profession, fx i form af børnepsykologer, sundhedspsykologer, kliniske psykologer, erhvervspsykologer, eller idrætspsykologer.

If. Dolin kan transformation fra basisfag til undervisningsfag ske på flere måder, bl.a. gennem nedskalering af basisfaget. Inden for curriculum-traditionen tilstræbes ofte så stor overensstemmelse som muligt med videnskabsfaget, mens didaktiktraditionen fordrer en bevidst forskel mellem basis- og undervisningsfag. Det vil sige, at man med Dolins ord "oversætter" et basisfag til undervisningsfag ved at fokusere på det, som har værdi i forhold til *formålet* med den pågældende uddannelse. I didaktiktraditionen vil det især være psykologis dannelsesindehold, der skal realiseres i undervisningsfaget, mens opgaven i curriculum-traditionen vil være at give videnskabsfaget psykologi en undervisningsbar form. Læreplanerne i psykologi fra 2005 og de seneste fra 2017 er tydeligvis præget af dannelsesstraditionen i lighed med de andre gymnasiefag.

Når spørgsmålet falder på, *hvorfor* der skal undervises i psykologi i de gymnasiale uddannelser, er det ikke nok at sige, at det for det første interesserer eleverne. Ej heller er det nok at sige, at det er en stor tilfredsstillelse for psykologilæreren at se eleverne udvikle en stigende forståelse for

kompleksiteten i fagets genstand - mennesket - og deres forståelse for nødvendigheden af en kritisk tilgang til viden. Det er gode grunde i sig selv, men den engelske psykolog Nicky Hayes (1998) giver en mere tilfredsstillende begrundelse for, hvorfor der skal undervises i psykologi, som kan overføres til danske forhold. Hayes har skrevet adskillige lærebøger i psykologi, og hun har i sin karriere på trods af en forankring i curriculum-traditionen været meget fokuseret på at gøre opmærksom på psykologis bidrag til det, vi herhjemme kalder 'almendannelsen'. Hun diskuterer i en artikel samfundets fordele af psykologisk viden og færdigheder. Her peger hun især på færdigheder i problemløsning og kritisk tænkning såvel som opmærksomheden på, at der kan være alternative forklaringer på psykologiske problemstillinger. Hendes pointe er, at i et samfund, hvor en voksende strøm af psykologisk viden kommunikerer til almindelige mennesker, er der sket et skift fra en simplistisk ekspertviden til en mere sofistikeret erkendelse af, at vores nuværende forståelse af forskellige problemer af psykologisk art kan angribes fra flere forskellige forklaringsniveauer, og at der sjældent eksisterer én enkelt kausal forklaring på et fænomen. Hayes omtaler tre kilder til udbredelse af psykologisk viden til et større publikum: psykologiundervisning, psykologifaglig viden i bred forstand (fx medieret gennem lærebøger, nettet og populærvidenskabelige blogs) samt kommunikationen med professioner, der anvender psykologisk viden i deres praksis.

If. Poulsen (2012) er en del af den viden, der udgør nutidens almene dannelse, viden om psykologi. Poulsen nævner som eksempler viden udviklet gennem socialpsykologiske eksperimenter om lydighed og konformitet, viden om personlighedsforskelle og tilknytningens betydning, ligesom viden om betydning af hhv. arv og miljø. Hertil kunne man tilføje viden om tænkning og kognitive fejlslutninger fra kognitionspsykologien, der giver indsigt i beslutningsprocesser inden for områder så forskellige som sundhed, økonomi og vores egen helt almindelige dagligdags tænkning, fx vores evne til rationalisere vores egne handlinger eller kognitiv dissonans. Psykologi er derfor if. Poulsen et dannelsesfag, og han mener, at alene det er en god begrundelse for, at faget tilbydes som fag i de gymnasiale uddannelser. Ifølge Poulsen er "psykologisk viden objektiv viden, men den psykologiske viden spiller en rolle i den moralske og politiske diskurs, ligesom moralske og politiske spørgsmål spiller en rolle i frembringelsen, formuleringen og anvendelsen af psykologisk viden". Poulsen nævner som eksempel på det, han kalder et 'ideologisk spørgsmål' inden for psykologi, at forskere fra den positive psykologi fx kan fremvise data, der viser, at den enkelte selv har et ansvar for at få et lykkeligt liv, mens andre forskere, fx inden for social arv henviser til data, der viser, at det i høj grad er økonomiske, materielle og fysiske forhold, der bestemmer de muligheder, den enkelte har for at handle i frihed og selvbestemmelse og for at leve et sundt og lykkeligt liv. På samme tid er der if. Poulsen inden for forskningen i social arv ideologiske modsætninger mellem dem, der mener, at resiliens (modstandsdygtighed) er en

særlig indre personlighedsstyrke, og dem, der mener, at resiliens er et produkt af de samlede risikofaktorer og beskyttelsesfaktorer. Undervisningen i psykologi i gymnasiet bør omfatte indsigter som disse, fordi de dels bidrager til forståelse af, at komplekse psykologiske problemstillinger kræver at blive forstået med flere typer af viden, dels viser ideologiske dimensioner af forskningen, der kræver kritisk tænkning. Begge dele bidrager til almindannelsen og lægger op til at udvikle elevernes personlige myndighed.

Psykologiundervisningen i gymnasiet har et bredt dannelsesperspektiv - ikke kun på grund af de kompetencer, der opbygges, men også gennem de kundskaber, undervisningens temaer udvikler. Dette kommer bl.a. til udtryk omkring kernestoffet udviklingspsykologi, hvor et begreb som 'resiliens' kom ind med reformen i 2005. Begrebets indførelse i læreplanerne viser den tætte sammenhæng mellem den videnskabelige psykologiske faglige grundsyn omkring børns udvikling og undervisningsfaget psykologi. Mens der tidligere, bl.a. på grund af psykoanalysens deterministiske menneskesyn, var fokus på alt det, som kan gå galt i barnets udvikling, kom der i stedet et blik på barnets totale virkelighed og tilpasningsevne samtidig med en erkendelse af, at der selvfølgelig er grænser for barnets tilpasningsevne (Sommer 1996). Netop kobling mellem den slags teoretiske og empiriske viden om børns udviklingsmuligheder i psykologiundervisningen giver eleverne mulighed for at forstå moderne børns udvikling og vilkår på baggrund af moderne forskning - i første omgang i Danmark, men også med perspektiv til andre dele af verden. Viden og kundskaber inden for dette felt skaber mulighed for at diskutere på et fagligt grundlag, til at engagere sig og blive motiveret til selv at handle, dvs. udvikle personlig myndighed.

Psykologilæreren har if. læreplanen en forpligtelse til at indtænke dannelse, fx i forhold til Klafkis epokale nøgleproblemer. Formålet er at give eleverne mulighed for at udvikle 'personlig myndighed' og ansvar for mulige løsninger på tidens store udfordringer såsom ulighed mellem kønnene. En problemstilling, der ikke kun inviterer til at tænke i politiske og økonomiske strukturer, men også til gennem psykologien at diskutere, hvordan det enkelte menneske - eller grupper af mennesker - påvirkes af kulturelle værdier i form af legitimering af undertrykkelse og mangel på muligheder, sådan som det fx er tilfældet for kvinder i det meste af verden. Giver man op - eller kæmper man på trods af alt? Og hvad er det, der karakteriserer de individer, som vover at gøre modstand som de første? Og følger andre så efter? Her er uendelige muligheder for både at se på individet og konteksten med 'psykologiske briller' - fx gennem at inddrage en case som Malala Yusafzai og vende blikket ud i verden, så kulturelle faktorerers indflydelse på tænkning uddybes. På den måde undgår man de forsimplede attribueringer, der forklarer alle forskelle med 'kultur' i stedet for at se på de bagvedliggende strukturer, der former det enkelte menneskes måde at tænke og handle på. Her kan trækkes en lige linje til formål for læreplanen (2017), hvor der står: "Faget udvikler elevernes forståelse og respekt for menneskers

forskellighed på baggrund af køn, personlige, sociale og kulturelle faktorer, hvilket er med til at gøre dem kompetente til at navigere i en foranderlig og globaliseret verden". Hermed lægges der op til, at psykologiundervisningen skal bestræbe sig på at 'danne' eleverne, men også medvirke til udvikling af 'globale kompetencer'. At forstå og forholde sig til tidens store spørgsmål er en vigtig del af almindannelsen. Læreplanen udtrykker psykologifagets muligheder for på et fagligt grundlag at kvalificere eleverne til at kunne handle myndigt og kompetent i samfundslivet - både lokalt og internationalt. Sådanne kompetencer er en forudsætning for at opnå forståelse for det, Klafki kalder tidstypiske problemer (2001). Samtidig bidrager psykologi til, at eleverne gennem fagligheden opnår en bedre forståelse af sig selv som individer med muligheder og begrænsninger. Netop dette metakognitive aspekt er en vigtig del af fagets mulighed for at fremme studiekompetencen, fx gennem at præsentere eleverne for motivationsteorier såsom Dwecks *mindset*-teori og Banduras teori om *self-efficacy*. Teorierne og undersøgelserne er ikke blot kernestof, der skal læres til eksamen. De er også et middel til at udvikle elevernes refleksioner og personlige kompetencer.

Hvad er psykologifagets identitet og mål?

Formålet med psykologi if. læreplanen fra 2017 er, at eleverne "opnår kundskaber, viden og færdigheder i at undersøge og diskutere psykologiske forhold på et fagligt grundlag." Eleverne skal gennem undervisningen blive i stand til at reflektere over psykologiske forhold - både i deres eget liv og i samfundet i bred forstand - gennem at blive opmærksom på psykologifaglige problemstillinger, opsøge og anvende relevant psykologisk viden i form af teorier og undersøgelser i deres analyser og foreslå mulige forklaringer eller beskrivelser gennem det faglige stof. I psykologi indgår kritisk stillingtagen til den faglige viden og hermed også evne til at kunne skelne mellem populærpsykologi og videnskabeligt funderet psykologisk viden på et niveau, som er tilpasset det gymnasiale niveau. Faget psykologi er dermed med til at kvalificere standpunkter og handlemuligheder for eleverne selv, ligesom de gennem deres faglige indsigt får mulighed for at forstå, hvordan beslutninger tages af en bred vifte af aktører i fx de forskellige områder af den anvendte psykologi og det politiske system, som er temaet for bogen *Poligak* (Hjorth og Olsen 2013), der med psykologiske teorier og undersøgelser som grundlag gør op med forestillingen om, at menneskers politiske beslutninger er rationelle - og at politikerne er opmærksomme på og udnytter dette, bl.a. når de skal præsentere skatteprocenter.

Det er bl.a. arbejdet med temaer som politisk psykologi, sundhedspsykologi eller andre faglige områder inden for psykologisk kernestof og supplerende stof, der giver eleverne viden om psykologifagets viden og metoder. Faglighed og metoder er en del af den daglige undervisning, men et særligt fokus på dette bringes i spil i anvendelsesorienterede og innovative projekter, hvor eleverne

har mulighed for selv at indsamle og analysere data. Hermed får de mulighed for at opleve sammenhængen mellem teori og praksis. Det anvendelsesorienterede aspekt er især fremhævet i det supplerende stof. Her ligger gode muligheder for at undersøge "konkrete virkelighedsnære problemstillinger og diskutere mulige løsninger på et fagligt grundlag" både i konkrete tematiske forløb og i projekter valgt af eleverne selv, fx i forhold til Hf's fokus på profession og udvikling af karrierekompetencer.

Faglige mål, kernestof og supplerende stof i læreplanerne

Læreplanerne i valgfaget psykologi er ens på tværs af de gymnasiale uddannelser (stx, hhx, htx og hf), men der er mulighed for differentiering i forhold til de enkelte uddannelser, bl.a. gennem det supplerende stof og i valg af undervisningens temaer. Begge niveauer er mundtlige fag - dog har B-niveauet en mulighed for skriftlighed gennem feltarbejdet. De to niveauer afspejler forskelle - både i indhold og i dybde. De faglige mål er på begge niveauer styrende for undervisning, eksamen og bedømmelse til eksamen, idet karakteren gives for 'grad af målopfyldelse'. Det er derfor rimeligt at sige, at de faglige mål udgør "den røde tråd" med hensyn til planlægning af undervisningen i psykologi. De faglige mål beskriver, hvad eleverne skal *kunne* i form af videns- og færdighedsmål, mens kernestoffet beskriver, hvad eleverne skal *vide*. Undervisningen i psykologi skal tilrettelægges, sådan at kernestoffet er dækket ved undervisningens afslutning. Der er imidlertid intet krav om, at alt kernestof skal dækkes i samme omfang, da undervisningen i psykologi planlægges tematisk, dvs. med en tilgang, hvor kernestoffets elementer kan kombineres på forskellig vis og i varierende dybde.

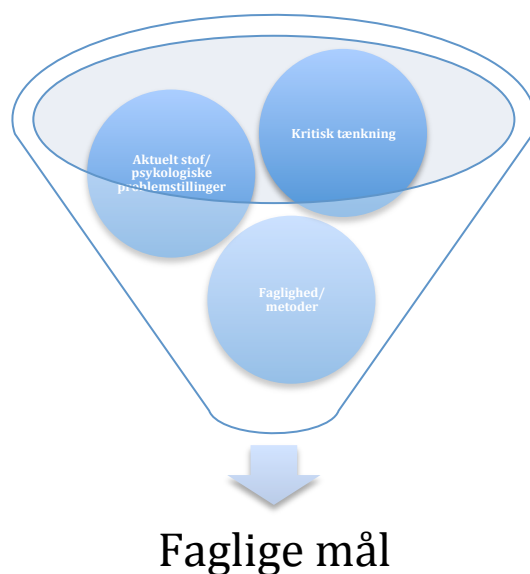
Overordnet set giver psykologi på både C- og B-niveau en grundlæggende basisviden om kernestoffet socialpsykologi, udviklingspsykologi, kognition/læring og personlighed/identitet. Det er alle områder, som er relevante for en basal forståelse af det psykologiske menneske. Dermed lægger læreplanerne op til undervisning, som er relevant for elevernes forståelse af det komplekse menneskeliv - både individuelt og i forhold til små og store grupper, ligesom fokus på tænkning og kognition giver indsigt i forskelle i menneskers måde at forstå og håndtere omverdenen på. Ligeledes åbner faget mod omverdenen gennem at inddrage kulturelle faktorer i forhold til forståelse af menneskers adfærd, hvilket også åbner for arbejde med fx globaliseringens psykologi. Den kritiske tænkning er indbygget i begge læreplaner og ses i det faglige mål om at kunne forholde sig kritisk til psykologisk viden på et fagligt grundlag. Dette mål adresserer den epistemologiske (erkendelsesteoretiske) dimension af faget, dvs. hvad der tæller som viden, og hvordan ny viden opstår. Dette er med til at fremme en forståelse for forskellen mellem videnskabeligt funderet psykologisk viden og det, man kalder 'poppsykologi' og 'hverdagspsykologi'.

Eftersom psykologi er et mundtligt fag, lægges der i undervisningen vægt på, at eleverne lærer at argumentere fagligt og erhverver sig et fagligt begrebsapparat samt en evne til at udtrykke sig klart og præcist med faglige begreber. Selv om faget er mundtligt, kan skriftlighed anvendes som læringsredskab for at fremme elevernes kommunikative kompetencer - fx i forhold til faglig argumentation - hvor korrekt anvendelse af viden og faglige begreber i forhold til bestemte problemstillinger trænes gennem små skriftlige øvelser eller fællesskrivning, fx gennem anvendelse af web 2.0-værktøjer.

Psykologifagets metode - to perspektiver

For det første skal eleverne i psykologi have et kendskab til fagets metoder for at kunne forstå, hvordan man gennem forskning skaber ny viden i faget. Psykologi bygger på både kvantitative og kvalitative metoder, men til forskel fra fx samfundsfag er det at indsamle empiri og analysere data kun et krav i forbindelse med feltarbejdet på psykologi. Det betyder dog ikke, at man skal afholde sig fra små øvelser på C, hvor eleverne kan arbejde med indsamling af data i mindre omfang, fx i form af interviews af hinanden.

For det andet skal eleverne have en bevidsthed om den 'metode' - eller rettere fremgangsmåde - de selv anvender, når de arbejder psykologifagligt. Helt overordnet tager psykologiundervisningen i de gymnasiale uddannelser udgangspunkt i *aktuelt stof*, hvor eleverne skal kunne formulere *konkrete psykologiske problemstillinger* og anvende *faglighed* i form af teorier, begreber, empiriske undersøgelser og metoder til at undersøge de identificerede problemstillinger og evt. foreslå mulige måder at løse problemstillingerne på baseret på den tilgængelige psykologiske viden. Endelig skal de kunne forholde sig kritisk til den psykologiske viden og dens anvendelse.

Når eleverne har identificeret psykologiske problemstillinger i det aktuelle stof -til tider kaldet en case - skal de altså ved hjælp af tilgængelig fagligt baseret psykologisk viden undersøge problemstillingerne. Denne metode kunne man kalde '*desk research*': Eleverne skal finde og anvende *eksisterende* relevant psykologisk viden i bøger, på internettet, lærebøger og artikler til en analyse af de rejste problemstillinger. De skal altså på én gang være i stand til at kunne forklare og vurdere de metoder, som forskerne har brugt til at indsamle viden, og samtidig have et sikkert blik for deres egen fremgangsmåde ('metode') i arbejdet med de psykologiske problemstillinger. Dette gælder også i de store skriftlige opgaver, hvor der især i SRP er krav om videnskabsteoretiske overvejelser.

Den didaktiske udfordring for psykologilæreren består i at lægge undervisningen til rette i forhold til de faglige mål, så eleverne kan holde de tre bolde i luften samtidig, når de arbejder med reelle og vedkommende psykologiske problemstillinger ud fra aktuelt stof i undervisningen. Nordenbo (2005) hævder baseret på Shulmann (1987), at "den gode lærer udvikler en *fagfortælling*, hvori indgår viden om faget, dets metoder og videnskabsteori kombineret med viden om eleverne, deres forudsætninger, forventelige reaktionsmåder og udviklingsmuligheder". Overført til psykologilæreren vil en fagfortælling if. Nordenbo forudsætte for det første, at psykologilæreren har "et sikkert greb om sit eget fag og kan relatere sig til det i en forståelse af, hvori psykologifagets faglighed består. For det andet forudsætter det, at (psykologi)læreren gennem længere tid - og her pointerer Nordenbo, at det drejer sig om år - selvstændigt har erhvervet og bearbejdet erfaringer med at undervise netop denne type elever i denne type stof. Endelig er psykologilæreren nødt til at forholde sig til styredokumenternes krav om fagligt samspil og udvikling af diverse kompetencer, fx i forhold til udvikling af innovative eller digitale kompetencer.

Psykologifagets afgrænsning og muligheder i fagligt samspil

Psykologiens videnskabshistorie har en filosofisk tradition og en videnskabelige tradition. Den filosofiske tradition startede med de tidlige græske tænkere, som beskæftigede sig med betragtninger over psyken på et filosofisk grundlag. Især var man optaget af problemerne med at forklare psykens karakter og forholdet mellem kroppen og psyken, ifølge Christensen (2005), der definerer psykologi videnskaben om *psyken*. Etymologisk er ordet psyke græsk (bogstavet ψ udtalt psi) og betyder oprindeligt ånd eller livsånde. Psykologi startede altså som en filosofisk disciplin og vedblev med at være det indtil midten af 1800-tallet. Her satte bl.a. neuropsykologi og evolutionsteorier deres præg på psykologi og lagde grunden til en mangefacetteret videnskabelige disciplin, der historisk set rummer retninger som psykoanalysen, behaviorismen, kognitionspsykologi, gestaltpsykologi, humanistisk psykologi osv. Den eksperimentelle psykologi

opstod på baggrund af Wilhelm Wundts arbejde i slutningen af 1800-tallet, og hans arbejde anses som et brud med den filosofiske tradition og begyndelsen på den videnskabelige tradition i psykologi. Psykologiens historie - eller historier - er en broget fortælling om mange hovedretninger og discipliner, og pladsen er ikke her til en længere redegørelse for psykologiens videnskabshistorie. Her henvises til Christensen (2005).

Psykologi i de gymnasiale uddannelser skal if. læreplanerne fra 2017 forstås som "videnskaben om, hvordan mennesker sanser, tænker, lærer, føler, handler og udvikler sig universelt og under givne livsomstændigheder, som et resultat af samspillet mellem psykologiske, sociale, kulturelle og fysiologiske faktorer". Dette giver et klart fokus på, at det er *mennesket* og den menneskelige faktor i bred forstand, der er i centrum for undervisningen i faget. Hermed lægges vægten på det tænkende og handlende menneske - som individ ud fra egen logik og under indflydelse af forskellige faktorer som fx sociokulturel kontekst eller gruppeprocesser. Det slås fast i fagets identitet, at viden om disse forhold kommer fra resultater fra forskning, og at der primært skal arbejdes med 'det normalt fungerende menneske'. Et vigtigt fagligt mål i forhold til dannelsen præciserer, at eleverne skal kunne "vurdere betydningen af sociale og kulturelle faktorer i forhold til menneskers tænkning og handlinger". Undervisningen skal derfor forholde sig fagligt til menneskers forskellige sociale og kulturelle udgangspunkt for at få eleverne til at reflektere over mulige årsager til forskelle i livsstil og holdninger.

Psykologi har et ben i alle de videnskabelige hovedområder, og det gør det kompliceret at lave en klar afgrænsning af faget, som nu officielt er placeret i det samfundsvidenskabelige hovedområde i de gymnasiale uddannelser. Historisk set har faget tilhørt det humanistiske hovedområde i Danmark. Collin og Køppe (2007) hævder imidlertid, at skellet mellem de tre videnskabsområder er skabt af mennesker og afspejler akademiske traditioner, historiske tilfældigheder og diverse praktiske hensyn. Det kan derfor diskuteres, om skellet mellem de tre videnskabsområder overhovedet er så knivskarpe i netop psykologi. Ifølge Brinkmann (2009) er det nødvendigt med flere analyseniveauer for at forstå menneskets psyke, dvs. menneskets dispositioner og evner. Brinkmann fremhæver selv hjernen, kroppen og ting/teknologi som relevante analytiske indgange til at forstå den menneskelige psyke. Ingen af niveauerne kan if. Brinkmann stå alene, og ingen kan principielt undværes. Dette synspunkt illustrerer på bedste vis, at mennesket og dets psyke ikke alene er bestemt af noget indre, men i høj grad er determineret af noget ydre i form af samfund, kultur og sociale relationer. Der er derfor også i den moderne videnskabelige psykologi et tæt samarbejde på tværs af de tre videnskabsområder, fx indenfor socialpsykologi, neuropsykologi, sprogpsykologi, sundhedspsykologi og kulturpsykologi, så man kan sige, at psykologi i meget høj grad selv repræsenterer "fagligt samspil". Det er så at sige en del af fagets DNA.

Hvis man skal forsøge en afgrænsning af psykologi i forhold til andre fag i de gymnasiale uddannelser, må det være det meget klare fokus på *den menneskelige faktor* samt teori og empiri om bl.a. menneskets tænkning og opfattelse af verden som baggrund for handling, der afgrænser psykologifaget fra andre fag. Der er ligeledes grænseflader til andre fag, fx samfundsfag, historie, biologi og sprogfagene. Samfundsfag interesserer sig ikke for mennesket som sådan if. Spanget Christensen (2013), men arbejder med identitet som grænseflade til psykologi. I psykologi arbejdes der med en bred vifte af identiteter og forklaringer på, hvordan de opstår, fx personlig, social, kulturel og kropsideitet for blot at nævne nogle muligheder. Da psykologi til gengæld "låner" teori fra sociologien (fx Giddens og Bourdieu), supplerer de to fag hinanden på glimrende vis. Det kunne fx komme til udtryk i fagligt samspil omkring et tema som fattigdom og udviklingsmuligheder. Mennesket er et samfundsmæssigt væsen, som er i stand til at *forhandle* de normer, der gælder for kulturen eller fællesskabet if. Brinkmann (2009). Dette unikt menneskelige aspekt kan anskues både fra en samfundsfaglig og en psykologifaglig vinkel.

I faget biologi i de gymnasiale uddannelser er der fokus på menneskets fysiologi såsom fordøjelsen, nervesystemet og det endokrine system. 'Den menneskelige faktor' - altså individet i hele det fysiologiske system - er ikke en del af undervisningen. Til gengæld er fysiologiske faktorer kun i et vist omfang en del af psykologiundervisningen, men det er vanskeligt at arbejde med fx psykiske sygdomme og stofafhængighed uden en forståelse af samspillet mellem krop og psyke - og dermed også betydningen af biologiske processer. Biologis primære fokus på kroppen som biologisk mekanisme kan for en psykologilærer synes reduktionistisk, men i samarbejdet med psykologi skabes for begge fag muligheder for et mere nuanceret - måske endda holistisk - syn på samspillet mellem krop og psyke.

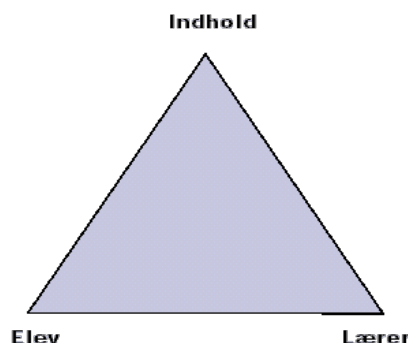
Sprogfagene og psykologi har det til fælles, at de begge interesserer sig for mennesker. Forskellen er, at sprogfagene mennesker som regel er *fiktive* - skabt af en forfatter med et særligt formål. Psykologifaget beskæftiger sig med *levende* mennesker i kød og blod samt forskning og teori, der netop undersøger rigtige menneskers tanker, handlinger og følelser i en videnskabelig ramme. Det er derfor *ikke* psykologi, når man analyserer fiktive personer med psykologiske teorier. Den metode er en del af sprogfagets tilgang, så specielt i det faglige samspil omkring de store skriftlige opgaver skal man være opmærksom på denne problemstilling. Når psykologi indgår i fagligt samspil, skal der foreligge noget psykologifaglig empiri - fx en undersøgelse, noget aktuelt stof, en case eller andet relevant - der kan bruges til at perspektivere personerne i det fiktive værk. Det kan ske på mange måder.

Tilrettelæggelse af undervisningen og arbejdsformer i psykologi

Didaktikken beskæftiger sig overordnet set med planlægning af undervisningens mål og indhold samt tilrettelæggelse og gennemførelse af undervisningen ud fra

den didaktiske trekant. Den almene didaktik omfatter teori om undervisning og anvisninger på undervisningen med udgangspunkt i psykologiske og pædagogiske teorier.

Fagdidaktiske overvejelser i psykologi omkring tilrettelæggelse af undervisningen relaterer sig if. den didaktiske trekant for det første til, hvorledes "psykologifagligt stof" udvælges i et tematisk forløb i psykologi (indhold). For det andet handler det om lærerforudsætninger og pædagogiske overvejelser i forhold til selve undervisningen, dvs. lærerens faglighed og den måde, som læreren organiserer og strukturerer lærestoffet på for at fremme elevernes læring (lærer). For det tredje handler det om at indtænke elevforudsætninger (elev). Det sidste kan give anledning til en del overvejelser i et gymnasialt landskab med mange forskellige elevtyper med vidt forskellige baggrunde og motivation til at lære og deltage i undervisningen. Det er rimeligt at hævde, at psykologilæreren befinder sig i en særlig position, idet undervisningen i faget på én gang indeholder psykologisk viden om fx motivation, læring og metakognition, samtidig med at det selvsamme teoretiske og empiriske grundlag inddrages i forhold til didaktiske overvejelser omkring undervisningen.

If. Dolin (2013) skal fagdidaktik karakteriseres som det videnskabelige arbejdsfelt, der beskæftiger sig med undervisning og læring af et *fag*. I tilfældet psykologi kan man sige, at den faglige viden og den almindidaktiske viden smelter sammen i en fagdidaktisk viden, som handler om at udvikle nogle strategier for undervisning i faget med hensyntagen til elevernes forudsætninger samt fagets læreplaner og traditioner. Det betyder if. Dolin, at fagets egenart vil være bestemmende for, hvordan undervisning i faget tilrettelægges. Af den grund er det vigtigt at have en forståelse for fagets egenart - og i dette tilfælde psykologifagets egenart. Ifølge Shulmann (1987) er det en vigtig pointe, idet

teaching necessarily begins with a teacher's understanding of what it is to be learned and how it is to be taught. It proceeds through a series of activities during which the students are provided specific instruction and opportunities for learning, though the learning itself ultimately remains the responsibility of the student.

Undervisningen i psykologi har traditionelt været præget af klasseundervisning som den fremherskende arbejdsform, og det er stadig en almindelig arbejdsform, der giver en god struktur på den enkelte time. Klasseundervisningen er typisk delt op i flere sekvenser, hvor nogle er

lærerstyret, mens andre er helliget gruppearbejde og fremlæggelse, evt. i matrixgrupper. Imidlertid er klasseundervisningen udfordret i disse år på grund af adgang til internettet og elevernes surfen rundt på Facebook m.m., men klasseundervisningen kan så inddrage internettet i læringssituationen, fx gennem at anvende web 2.0-værktøjer til fremme af elevernes beherskelse af de faglige termer i psykologi (fx padlet og Google Docs). Man kan også træne elevernes kommunikative kompetencer gennem at bede dem lave små videoptagelser af deres fremlæggelse af et bestemt psykologisk problem, som de andre i en gruppe så giver feedback på med hensyn til fx præcision. Ligeledes kan små skriveøvelser være med til at træne elevernes faglige argumentation i forhold til små afgrænsede problemfelter, og feedbacksessions i matrixgrupper kan være et omdrejningspunkt i evalueringen af lødigheden af den faglige argumentation.

Der er efter reformen i 2005 en større tendens til selvstændiggørende arbejdsformer og et forsøg på at koble teori og praksis i psykologi gennem arbejdet med det aktuelle stof for at give eleverne en forståelse for, at den teoretiske viden kan anvendes i virkeligheden. Dette kan forstærkes af ekskursioner ud i lokalområdet til institutioner eller virksomheder, ligesom studierejser kan bruges til at interviewe andre unge. Eller gruppearbejde og pararbejde på baggrund af konkrete opgaver stillet af psykologilæreren for at sikre indlæring af bestemt stof - eller mere problembaserede opgaver, hvor eleverne selv skal formulere psykologifaglige problemstillinger og søge efter relevant viden på internettet. Det kan være med til at udvikle større selvstændighed og studiekompetence - især hvis eleverne får hjælp til at vurdere lødigheden af den psykologiske viden fra internettet. Problembaseret undervisning er ligeledes omdrejningspunktet, når det drejer sig om udvikling af innovative kompetencer, hvor den største udfordring for eleverne - og psykologilæreren - er den ændrede rollefordeling med eleverne som de styrende inden for visse rammer og læreren som konsulent. Det er også meget almindeligt at anvende øvelser i psykologi, fx til illustration af det teoretiske stof.

Kort perspektivering til psykologiundervisning i England og USA

Der er udkommet en del litteratur om det at undervise elever i psykologi både i USA og England, men der er ikke tale om en egentlig didaktisk litteratur baseret på didaktisk og pædagogisk teori. Der er snarere tale om didaktiske refleksioner og forslag til tilrettelæggelse af undervisning. Typiske temaer i denne litteratur relaterer sig til det at undervise 16-19 årige i fagets teoretiske grundlag, videnskabelige metoder, herunder statistik og praktiske øvelser med metoder, at undervise i psykologiens historie og forklaringsniveauer herunder epistemologiske problemstillinger, at bruge øvelser indenfor de forskellige områder (fx hukommelse, sociale grupper og konflikter), ligesom der også er anvisninger på, hvordan man kan repetere stoffet. I England er faget skriftligt, og der er typisk ingen hjælpemidler til eksamen, så der skal i undervisningen

lægges vægt på at skabe sammenhæng og forståelse, så eleverne husker, hvad de har lært i eksamenssituationen. Et typisk eksempel på en sådan bog til psykologilæreren i England er Brody og Hayes (1995). Nicky Hayes har undervist på universiteter i England og har udgivet adskillige lærebøger i psykologi, som også er blevet anvendt på det gymnasiale niveau. Hun har været meget engageret i at få startet didaktisk forskning omkring undervisning af psykologi både på universitetet og i de gymnasiale uddannelser - det sidste med mindre held, idet det meste forskning i at undervise i psykologi koncentrerer sig om universitetsniveauet.

Et nyere eksempel på en bog til psykologilæreren på det gymnasiale niveau er Jarvis (2006). Bogen kommer bl.a. ind på elevernes udbytte af at lære i psykologi, og en del af Jarvis' pointer kunne også være relevante for psykologiundervisningen i den danske gymnasieskole. Formålet med at undervise gymnasieelever i psykologi i England er ifølge læreplanerne først og fremmest at anvende psykologisk viden til at forstå problemstillinger i det levede liv. If. Jarvis er de færdigheder og kompetencer, som udvikles i det arbejde så generiske, at de kan overføres til virkelige scenarier og dermed være med til at ændre folks viden og bevidsthed om psykologiske forhold. Af samme grund opfordrer Jarvis psykologilærerne til at arbejde med emner, som interesserer eleverne. Dels for at motivere dem, dels for at øge deres forståelse for relevansen af psykologifaget i forhold til forståelse af den verden, de lever i. If. Jarvis skal man selvfølgelig forberede eleverne til at klare eksamenskravene (det nære perspektiv), men undervisningen skal også give eleverne færdigheder og kompetencer, der rækker ud over selve undervisningen (det fremtidige perspektiv). Her kan vi bl.a. genkende dannelsesaspektet af faget. Målet for *A-level* i psykologi i denne sammenhæng er relateret til seks kernekompetencer:

- kommunikative kompetencer (fx i rapportskrivning, essays)
- lære at samarbejde sammen med andre
- at få viden om tal og statistisk analyse i forbindelse med egne projekter og publicerede undersøgelser
- at opnå metarefleksive kompetencer (fx anvende psykologisk viden til at reflektere over udvikling af egen studiekompetence)
- at opnå færdigheder i problemløsning
- at kunne anvende IT hensigtsmæssigt

Det ligger i tråd med den danske læreplan i psykologi, hvilket tyder på en vis konsensus i forhold til, hvorfor der skal undervises i faget, og hvad der skal undervises i. Psykologifaget er meget populært i England, og antallet af elever på alle niveauer er stigende. Psykologi er altså en stor succes i uddannelsessystemet (ligesom herhjemme), og Jarvis hævder, at denne succes er en af grundene til, at der er blevet "skudt på faget" fra flere sider. For eksempel angreb kritikere i begyndelsen af 2000-tallet faget for at være 'nyt' og uden videnskabelig

substans. Man anklagede også faget for ikke at være lige så vanskeligt som fysik og matematik. Dette blev dog offentligt tilbagevist, og angrebene på psykologi formindskedes for en tid. I 2008 viste en evaluering af de studerendes opfattelse af deres fag nemlig, at psykologi blev vurderet som det sværeste men mest interessante fag (McGuinness 2003 i: Jarvis 2011). Hermed kan man måske afvise, at eleverne vælger faget for at slippe for noget andet og snarere tager psykologi på grund af interesse, selvom de finder det udfordrende.

Debatten om psykologis (og andre fags) sværhedsgrad og relevans i forhold til videregående uddannelser er for nyligt igen blusset op i England. I 2011 nedsattes en kommission - The Russel Group, der repræsenterer 20 topuniversiteter i England - som barslede med en vejledning om, hvilke fag på A-niveau der er nyttige i forhold til bestemte studier. Her listes psykologi fx som nyttig i forhold til psykologi, sociologi, sygeplejerske, jordemoder og en række andre fag. Dermed blev det slået fast, at psykologi er nyttigt i forhold til en række videregående uddannelser, selvom nogle universiteter fortsat hævder, at elever med psykologi ikke i samme grad som andre fag er trænet i at skrive essays - en disciplin, der dyrkes meget i det engelske uddannelsessystem.

Formålet med psykologiundervisning på det gymnasiale niveau i USA (*APA psychology*) er at give eleverne en forståelse for samfundets påtrængende problemer såsom kriminalitet, fattigdom, fordomme, vold og miljøbevarelse, som alle er forbundet med menneskers holdninger, værdier og handlinger. Den videnskabelige psykologi og andre videnskaber beskæftiger sig med disse problemer og løsninger på dem. Psykologi har potentialet til at tilføre noget positivt til samfundet og forbedre folks liv, og derfor mener man i USA, at den viden, de unge får gennem psykologiundervisningen, kan anvendes i deres daglige liv. Ligeledes er det målet, at eleverne gennem en indførelse i den videnskabelige metode og grundlæggende psykologiske teorier får en forståelse for forskelligheden og kompleksiteten i menneskers tanker og handlinger. Også i USA er psykologi et populært fag i gymnasiet. If. data fra The College Board havde 27% af alle studenter i 2010 psykologi som en del af deres kvalifikation til optagelse på college. I USA undervises psykologi enten som en del af *social studies* eller som en del af naturvidenskab med særlig vægt på den eksperimentelle del af faget. I læreplanen er der lagt op til didaktiske overvejelser omkring undervisning af bl.a. forskellighedens psykologi, hvilket giver mening i nutidens USA, hvor eleverne møder etnisk og kulturel forskellighed hver eneste dag. Formålet med undervisning i forskellighedens psykologi er at fremme psykologifaget som et middel til inklusion i samfundet, og psykologilærerforeningen i USA stiller materiale til rådighed for lærerne til netop dette område. Hermed bidrager psykologifaget også på væsentlige områder til almindannelsen i USA.

Man kan af denne korte perspektivering se, at der er en vis konsensus om værdien af at tilbyde psykologi i de gymnasiale uddannelser i både England og USA. Det er interessant at se, at man antager, at psykologi giver mulighed for at

inddrage den meget vigtige menneskelige faktor i forhold til at forstå og arbejde på at ændre ulighed, racisme og vold i samfundet. Også miljøbevarelse er nævnt i formålserklæringen for APA. Klafski nævnes intet sted i formålserklæringen, men lad os sige, at ånden bag fagenes forpligtelse til at adressere epokale nøgleproblemer i høj grad er til stede i formålet med at undervise i psykologi i gymnasiet i USA.

Afsluttende bemærkninger

Psykologi beskæftiger sig med individuelle og almenmenneskelige psykologiske problemstillinger. Faget handler om primært at se på det normalt fungerende menneske både på individniveau og i et udviklingsperspektiv og kontekstuel, dvs. i samspil med andre og i forhold til socioøkonomiske og kulturelle faktorer i erkendelse af deres indflydelse på individers muligheder, tænkning og handlinger. Fagets fokus på abstrakte teorier, empiriske undersøgelser, metoder og kritisk tænkning bidrager til udvikling af elevernes studiekompetencer. Endelig har faget et normativt og dannende element i dets fokus på at inddrage aktuelt stof og relevant psykologisk viden til at give eleverne mulighed for bedre at forstå og agere i en kompleks og globaliseret verden, hvor mennesker og deres måde at tænke og agere på for altid vil være en udfordring.

Litteraturliste

- Andersen, A. (1995). Terapi er ikke undervisning, og undervisning er ikke terapi, men.... I: Damsager, A. og Grunnet, H. (red.). *Vi har psykologi. En debatbog om psykologifagets didaktik*. København: Munksgaard.
- APA (2011). *National Standards for High School Psychology Curricula*. Hentet 3. juli 2017.
<http://www.apa.org/education/k12/psychology-curricula.pdf>
- Ardal, E. og Martin (1995). Psykologi og dannelse - mellem formal og material dannelse. I: Damsager, A. og Grunnet, H. (red.). *Vi har psykologi. En debatbog om psykologifagets didaktik*. København: Munksgaard.
- Brinkmann, S. (2009). *Psyken mellem synapser og samfund*. Århus: Aarhus Universitetsforlag.
- Brody, R. og Hayes, N. (1995). *Teaching Introductory Psychology*. Hove: Lawrence Erlbaum Associates, Publishers.
- Christensen, G. (2005). *Psykologiens videnskabsteori - en introduktion*. Roskilde: Roskilde Universitetsforlag.
- Collin, F. og Kjøppe, S. (2007): *Humanistisk videnskabsteori*. 2. udg. DR multimedie.
- Dolin, J. (2013). Fagdidaktik. I: Damberg, E., Dolin, J., Ingerslev, G.H., og Kaspersen, P. (red.). *Gymnasiepædagogik. En grundbog*. 2.udg. København: Hans Reitzels Forlag. (s. 225-227 (Fagdidaktik) og s. 228-245 (Fag, hovedområder og fagligt samspil).
- Hayes, N. (1998). Can teaching psychology transform popular culture? *Psychology Teaching Review*, 7, s. 44-54.
- Hegensvad, K. (2009). Hannibal på briksen. Filmmagasinet Ekko, 12. august 2009. Hentet 3. juni 2015.
<http://www.ekkofilm.dk/artikler/hannibal-pa-briksen/>
- Hjort, F. og Olsen, A.L. (2013). *Poligak. Hvordan politikerne prøver at snøre dig - og hvorfor du næsten altid snyder dig selv*. Forlaget Poligak.
- Jarvis, M. (2006). *Teaching Post-16 Psychology*. Cheltenham: Nelson Thornes Ltd.
- Jarvis, M. (2011). Defending the honour of psychology A-level. *The Psychologist*, vol. 24, no.9, September 2011, s. 673-674. Hentet 10. August 2014.
http://www.thepsychologist.org.uk/archive/archive_home.cfm/volumeID_24-editionID_205-ArticleID_1913-getfile_getPDF/thepsychologist%5Cpsy0911jarvis.pdf
- Juul, I. (2006). Kompetencebegrebet anskuet fra et erhvervspædagogisk perspektiv. *Cursiv*, nr. 1, s. 7-26.
- Klafki, W. (2001). *Dannelsesteori og didaktik - nye studier*. Århus: Forlaget Klim.
- Krogh, E. (2013). Dansk fagdidaktik mellem didaktik- og curriculumtraditionen. I: Damberg, E., Dolin, J., Ingerslev, G.H., og Kaspersen, P. (red.). *Gymnasiepædagogik. En grundbog*. 2.udg. København: Hans Reitzels Forlag. (s. 246-256)
- Nordenbo, S. E. (2005). Humanistisk didaktik. I: Fagdidaktik - mellem fag og didaktik. En konferencerapport. *Gymnasiepædagogik*, nr. 55, s. 33-45. hentet den 3. maj 2015.
http://static.sdu.dk/mediafiles/Files/Om_SDU/Institutter/Ifpr/Gymnasiepædagogik/55.pdf
- Poulsen, A. (2012). *Hvad er psykologi*. København: Akademisk Forlag.
- Schulmann, L. (1987). Knowledge and teaching: Foundations of the new reform. *Harvard Educational Review*, 57, 1, s. 1-22. Hentet den 12. maj 15. <http://people.ucsc.edu/~ktellez/shulman.pdf>
- Sommer, D. (1996). *Barndomspsykologi. Udvikling i en forandret verden*. København: Hans Reitzels Forlag.
- Spanget Christensen, T. (2013). Samfundsfag. I: Damberg, E., Dolin, J., Ingerslev, G.H., og Kaspersen, P. (red.). *Gymnasiepædagogik. En grundbog*. 2.udg. København: Hans Reitzels Forlag. (s. 311-316)